

## РЕЦЕНЗИЯ

Стефан Петров  
12 август 2010 г.  
Проф. д-р

от проф. д-р **СТЕФАН ПЕТРОВ КАРАСТОЯНОВ** върху  
хабилитационния труд и други трудове на доц. д-р **Мария Вълкова**  
\SG **Шишманова**, участник в обявления от Югозападния университет „Неофит Рилски“ -  
Благоевград конкурс за „професор“ по научната специалност 01.08.02 „Икономическа и  
социална география“ (регионален анализ), публикуван  
в ДВ. бр.90/2010г.

Рецензията е изготвена съгласно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България / 20 Юг, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ /20 Юг. и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски 2010 и съответните им изменения. За участие в конкурса се явява само един кандидат — доц. д-р Мария Вълкова Шишманова. Оценките в рецензията са направени по пунктове съгласно указанията на горепосочените документи.

### **I. Общо описание на представените материали**

Още в началото на рецензията искам да подчертая, че единственият кандидат доц. д-р Мария Шишманова е утвърден и авторитетен учен. Възприемана е положително от академичната общност.

Доц. д-р Мария Шишманова се представя със значителна научна продукция, включваща 80 научни публикации от които 55 на български, 23 на английски, 2 на руски език. От тях 6 са публикувани в чужбина. Тези трудове включват анализи и изследвания от различни области на социално-икономическата география. От представените материали за рецензиране се предлагат, само тези които са публикувани след първата хабилитация. От тях самостоятелни трудове са 74. Те могат да бъдат отнесени в няколко раздела:

1. Хабилитационен труд
2. Публикации свързани с хабилитационния труд - 7, от които 1 е монография
3. Монографии /самостоятелни/ - 3
4. Студии и статии - 35
5. Публикувани доклади - 42

Участникът в конкурса е ръководил и/или участвал в разработването на редица научни и научно-приложни проекти сред които искам да подчертая работата му по международни разработки и програми на ЕС сред които INTERREG II C - VISION PLANET, SIXTH FRAMEWORK PROGRAMME, PRIORITY 6 , EIA ISPA II, Ministry of transports of Rumania Euroreaid /122137/D/SV/Ro Technical assistance for the improvement of navigation conditions on the Romanian-Bulgarian common sector of the Danube and accompanying studies, и проекти финансирани от Световната банка, като „Рамкова програма. София и евроинтеграция“, чрез които са разработвани важни аспекти на регионалното развитие на България и териториалното ѝ планиране.

Представените трудове отговарят изцяло на тематиката на обявления конкурс и са отпечатани в сп. Проблеми на географията - Географски институт на БАН, сп. Икономически изследвания - Икономически институт на БАН, Bulgaria rustikana Социологически институт на БАН, сп. Икономика и управление - Стопански факултет на ЮЗУ „Н.Рилски“, сп. Екология и индустрия, сп. Trakia jional of sciences - Тракийски университет, Стара Загора, сп. Управление и устойчиво развитие, Лесотехнически университет, и научни издания на следните чужди научни институции - Urban development issues - Institute of urban development - Полша, Journal of the Geographical

Institute "Jovan Cvijic" of the Serbian Academy of Sciences and Arts from Belgrade, Serbia и други.

Представените за рецензиране публикации са в следните няколко основни направления:

**икономическа и социална география;**  
**регионално развитие;**  
**регионален анализ;**  
**селищна мрежа и полицентричност;**  
**екология и устойчиво развитие;**  
**евроинтеграция;**  
**развитие на туризма;**  
**териториално планиране;**  
**математически методи в социалната и икономическа география.**

Доц. Мария Шишманова е специализирала в София „Основи на Европейската интеграция“.

Ръководила е един редовен докторант в ЮЗУ „Неофит Рилски“ и е била научен ръководител на 103 дипломанти за десетгодишния период, в който работи в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

## **II. Оценка на хабилитационния труд**

Хабилитационният труд е на тема „Централните райони в контекста на регионалното развитие в Република България“ е първият по рода си в нашата страна и идва да допълни една недостатъчно разработена типично регионална тематика.

Темата на хабилитационния труд е изключително актуална не само в национален, но и в международен план. Централните и периферни територии могат да се приемат като регионална концептуална категория, като обективна и всеобща форма на съществуване на социо-икономическата територия.. Кандидатът много точно е схванал място на централните територии, взаимодействието централни и периферни територии и водещото значение на централните за преодоляване на кризата в периферните.

Трудът е конструиран правилно и логически са обвързани отделните части в него. В структура, състояща се от Въведение, 6 глави и Заключение, доц. д-р Шишманова е развила свои собствени схващания и разбирания относно потенциалите и ресурсите на централните територии на страната, главните им проблеми относно съвременното им антропогенно натоварване, жизненост, привлекателност, уязвимост, конкурентоспособност, както и тяхната отвореност към иновации и съседните периферни общини.

Във Въведението, авторът е обосновал обстойно темата на хабилитационния си труд, като специално е наблегнато на основните постановки на европейската регионална политика, а именно солидарността, субсидиарността, териториалната кохезия и преодоляването на резките регионални различия и достигане на балансираност в развитието на общините и относително хомогенизиране на територията.

**Актуалността на темата** на труда е обоснована и от новата роля на централните райони като територии, които първи ще се интегрират в европейското пространство. Участието на Република България в Европейския съюз също налага преосмисляне, вече в тази светлина, на значението и ролята на националното географско пространство където централни-периферни територии са като неразделна част от общото европейско пространство.

**Обект** на изследване са общините от първа и втора категория (първи и втори функционален тип за по предишни години), или общините на големите и средните градове, които формират централните райони на страната и агломерационните ареали в тях.

**Предметът** на рецензираното изследване са регионалните социално-икономически проблеми на централните райони в страната и тяхното влияние. Изграждане на общ методически подход за разширяване или органично присъединяване към тях на периферни общини, като неразделна част от тях.

**Целта** на хабилитационния труд е да установи съвременните тенденции в социално-икономическото развитие на централните райони на България и да определи възможностите за разширяване на техния обхват (приобщаване на периферни райони). Чрез изследване и анализиране на теорията, практиката и състоянието на централните райони да се изведат полезни идеи, принципи, мерки, модели и други, които да се приложат в регионалната практика и развитие на България за повишаване конкурентоспособността, иновативността, клъстеризацията, солидарността, полицентричността - т.е. да се постигне стабилизиране и разширяване обхвата на централните райони и да се достигне до органична кохезия и балансирано регионално развитие.

В методологически план изследването се основава на системния, стратегическия, индуктивния и дедуктивния подход. Конкретният анализ и синтез са осъществени чрез прилагане на система от методи и технологии: проучване на информационни източници, исторически анализ, сравнителен анализ, интервюто - стихийна извадка на първия срещнат, статистически методи за многомерен сравнителен анализ, типологичен анализ на многомерни обекти, метод на графите и SWOT-анализ.

Работата е много добре осигурена от гледна точка на използвана изходна информация, което показват и самите резултати от анализите и предложените бъдещи възможности за развитие на централни-периферни територии.

В първа и втора глава се разглеждат чуждият и наш опит, теорията, както и съществуващите европейски и български документи. Трудно е да се обобщи в едно цяло регионалната теория за централните територии, тъй като е създавана в различно време, при различни условия и специфични ситуации, но кандидатът успява да постави основните насоки за едновременното развитие на икономиката и територията, как периферията може да стане център в дадена територия.

Авторът на труда разглежда територията като мрежа от възможности: развитие на секторната специализация; териториално развитие в най-малко три направления - икономика на градското агломериране, икономика на индустриални локализации, икономики с нарастваща замяна или повишена ефикасност на отделните предприятия; акумулиране на изследователски институции, университети и предприятия базирани на знанията; развитие на икономически ефективни институции и растеж на локалната производствена структура; секторна диверсификация и изграждане на комплексност и синергия.

В трета глава е извършено инвентаризиране и оценка на социално-икономическото и пространствено развитие на централните райони - формирането на агломерационни ареали в периода 1980-1989г. Интерес представлява изследването на антропогенното натоварване на територията.

В четвърта глава „Развитие на централните райони в условията на начална пазарна икономика 1990-1995" е извършена много точна идентификация от автора за централните райони, като е изведена тяхната йерархична подредба. Компетентно са оценени функционално-пространственото развитие и устройство и на селищната мрежа (агломерационни ареали и ядра, както и национални- главни, второстепенни и локални оси на урбанизация).

В пета глава „Развитие на централните райони в периодите 1996-2000-2006г и 2007-2008г." е проследено тяхното социално - икономическо развитие в тези периоди, демографското развитие и проблеми, агломерационните ареали с център голям град и среден град. Оригинално са изследвани групи признаци, като например жизненост, уязвимост, привлекателност, конкурентоспособност и т.н.

Шеста глава „Сценарии за развитие на централните райони“ авторът се спира на световната икономическа криза и влиянието ѝ върху макроикономическата конюнктура в България. Представя шест сценария на развитие, като предлага да се стъпи на еропейският, пет типа и шест вида модели за локално развитие на общините от централните райони.

- Кандидатката правилно поставя въпроса и насочва всичките си предложения, като има предвид, че като периферия на ЕС страната трябва да заздравя настоящето си състояние, да намали междурегионалните и вътрешнорегионални различия, да постигне устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията, да осигури ускорен икономически растеж и високо ниво на заетост, да развие териториалното си сътрудничество, особено да достигане изискванията на Програма 2020.

Съществуването на големи градове в определени райони дава възможност за оползотворяване на техния потенциал и разширяване на положителното им влияние върху прилежащите територии. В периферните райони, където липсват големи градове, е необходимо да се насърчава развитието на малките и средните градове чрез целенасочена държавна политика, която да спомогне за ускореното им развитие и да компенсира отсъствието на големи градове.

Получените резултати и направени изводи в труда имат както теоретико-методологичен така и научно-приложен характер.

Тези изводи и резултати могат да се представят в следното:

#### **С методологическа и методическа насоченост:**

- Авторът прилага много точен методологически подход, който най-ясно може да обхване този вид регионални изследвания, които са необходими за осъществяване изследването, анализирането, диагностицирането и прогнозирането на централните райони в България;

- Кандидатът задълбочено изследва интензивността на територията, чрез използването на 17 показателя между които натоварване, степен на усвоеност, капацитет и привлекателност на територията и др. Те допринасят за извеждане на спецификата на всяка община в изследвания период.

- Прецизно анализира общините от централните райони на страната за 2007г. с групи от показатели като жизненост на територията, уязвимост на територията, конкурентоспособност, привлекателност допринасящи за стриктното определяне на типовете и видовете общини в централните райони.

#### **С приложна насоченост**

- Авторът на труда извършва първо по рода си доказване и комплексно изследване обхвата на централните райони чрез агломерационните ареали основа за провеждането на регионалната политика;

- Извършва изследване на централните райони, което е актуална проблемна област, която може да се оцени като методологически важна и необходима за практиката, за регионалното управление и местното самоуправление и развитие;

- Доказва и определя групово йерархично диференциране на осите на урбанизация в България, като главни, второстепенни и локални (национални, регионални и локални), с които се формира линеарноареалния модел на селищната мрежа, основа на централните райони в страната;

- Похвално е, че успява да анализира дълъг период от време (1980-2008г.) за регионалното развитие на общините от централните райони, с което определя техните характерни особености, довеждащи до положителни и отрицателни последици в съответните периоди, като по този начин може да открие тенденциите в икономическото и социално и териториално развитие;

- Изгражда конкретна регионална стратегия за развитието и растежа на централните райони и тяхното взаимодействие с периферията и вграждането ѝ в социално-икономическото пространство на Европа;

- Извежда сценарий за стабилизиране "нагоре", който допринася за реалното възможно развитие и растеж на съответните равнища центрове, с което се овладяват отрицателните процеси и се разширява полето на влияние, като се препокриват полетата на влияние на центрове от два различни ранга, с което се засилва положителния ефект върху периферните територии.

- Кандидатът предлага типология и видове общини на локалните модели за бъдещо развитие с практическо значение. С тях дава ключът към специфична и разнообразна визия на общините в централните райони на България. С един такъв подход се разнообразява и дефинира ясно бъдещото развитие на централните райони, които се третират еднозначно в Националната стратегия за регионално развитие и Оперативната програма за "Регионално развитие."

В работата са допуснати някои слабости и пропуски. Направеният SWOT-анализ можеше да бъде подработен много по-детайлно, като се извърши както за състоянието, така и за бъдещото развитие и на тази основа да се направи сравнение за отношението централни - периферни територии. Множеството анализи и оценки можеха да бъдат илюстрирани с повече картосхеми, с които би спечелил определено трудът. Интерес би представлявало да се разгледат резултатите от статистическия анализ от 1980 до 2007г изцяло. Приложеният речник с терминологията би могъл да бъде с още по-кратки определения.

Хабилитационният труд е обсъден на разширено заседание на Катедра „География, екология и опазване на околната среда“ при ЮЗУ „Неофит Рилски“ на 14 януари 2011г. и единодушно оценен, че притежава качествата на дисертация за присъждане на научната степен „доктор на географските науки“.

### **III. Оценка на другите публикации на доц. д-р Мария Шишманова**

#### **Монографии**

Кандидатът в конкурса е автор на три монографии.

**Монографията „Регионален анализ“** предизвиква интереса на широк кръг специалисти. Чрез нея авторът представя цялостните си възгледи по редица теоретико-методологични проблеми. Тя е първата по рода си, в която се извежда регионалният анализ не само на стопанството, а на различните нива териториални единици в икономически, социален и екологичен аспект, тъй като стратегическото планиране и програмиране на регионалното развитие, изисква вече анализ във всички сфери на социално икономическото пространство.

В първата си част на монографията са разгледани методически въпроси на регионалния анализ, регионалното развитие и регионът като социално-икономическа система, методическият подход при разработването на Общинския план за развитие (ОПР), методическите насоки за адаптиране на ОПР, методическият подход при разработването на Областната стратегия за развитие (ОСР). За тези два документа е нужно извършването на задълбочен регионален анализ и оценка по определена схема. На тази основа се извежда анализа и оценката за планът и стратегията, като се извежда проблематиката за решаване в бъдеще на териториалната единица. Стратегията и планът са вече инструменти на регионално управление.

Във втората част са представени различни методи, които са групирани като методи на регионален анализ, особено за анализ на регион в национален мащаб. Разгледани са по-подробно тези методи, които понастоящем най-често се използват в регионалната практика.

Третата част съдържа приложения, включващи SWOT-анализа на три равнища (селски район, район за развитие и община), както и "дърво на проблемите и целите", и метод за определяне на риска.

**В монографията "Регионално развитие и териториално планиране. Теория и методология в изследванията"** се представя теорията и методологията в изследванията и прогнозирането на регионалното развитие и териториалното планиране едновременно, като нова стъпка напред в науката и практиката у нас. Стъпка с която не намираше решение постигането на обвързаност между планираното социално-икономическо развитие и планираното устройство на територията преди. Книгата е структурирана в седем логично обвързани части: Селищна мрежа - основа на териториалната организация на националното стопанство, Основни документи за териториално и регионално планиране, Изследване и моделиране на процесите в групи населени места и сложни селищни образувания, Изследване на населените места в условията на преход към пазарна икономика, Територия и териториални системи, Централни и периферни райони, Модели за развитие на централните и периферни райони.

Актуалността на тази монография се състои и в това, че се третира и начина на приобщаване на страната към Европейското пространство, чрез интегриране на селищната мрежа и централните райони, за което са необходими изследвания, като се извършват аргументирано и с методики, използвани и в другите страни, за да има определена сравняемост. Методите обхващат и отразяват и спецификата на българската селищна мрежа и територия, за да се запази нейната идентичност и особености.

**Монографията „Централните райони в контекста на регионалното развитие в Република България"** в същност представя хабилитационния труд без методологическата част. В тази монография най- ценното е, че има и научно-приложен характер, като предложението на сценария „нагоре" за развитие на центровете и съответните централни райони, както и типовете и видовете за развитие на централните райони е така съградено, че наистина би приобщило и периферни територии и би ги вградило в „силните" райони на страната.

Освен монографиите си, кандидатката е приложила и редица други свои научни публикации. Водеща тематика в тях са въпроси и проблеми както от теорията, така и от практиката на регионалната икономическа и социална география, стопанската география, геоекологията, проблемите на устойчивото регионално развитие, и евроинтеграцията и други. Например, основните съвременни постижения, приоритети и проблеми на нормативната база и на регионалното развитие и регионалната политика на Република България. Ще ги разгледам като студии, статии и публикации от научни форуми.

#### **Студии**

Разработени са 4 студии, от които 2 са публикувани в издания на Университет „Асен Златаров" Бургас. Едната от тях е с екологичен характер в териториалното планиране, където успоредно и много удачно се прави, и регионален анализ. Следващата студия третира развитието на населените места, като анализира проблемите, перспективите и стратегическите им насоки на развитие.

Останалите две студии са от проблематиката на регионалистиката, като се поставят основните насоки за политика на регионалното развитие и устройство в Република България, както и идентифицирането и развитието на центровете на растежа и осите на развитие в страната.

#### **Статии**

Доц. Шишманова е публикувала 31 статии, от които 7 на английски. Основната тематика е:

- регионален анализ и регионално развитие - 1, 2, 4, 22, 23, 26, 28, 29;
- регионална политика и стратегическо управление - 5, 8, 9, 15, 17, 20, 21, 24, 25;
- развитие на туризма - 12, 13а, 16, 19;
- екология и устойчиво развитие- 6, 7, 13, 18;
- селищна мрежа, деморазвитие, полицентричност и агломерационни ареали - 3, 10, 11, 27, 30.

В статиите с тематика регионалистика се установява пълно познаване на стратегиите, процесите, методите, политиката и стратегическото управление както в теорията, така и в практиката. По тематиката развитие на туризма се представят възможностите за развитие на този отрасъл, териториалното му планиране, устойчивото му развитие, развитие в планинските и морски райони, както и създаване на клъстери в тези райони. Разглеждането на екологичните проблеми и устойчиво развитие в статиите обхваща съвременните екологични проблеми, като напр. Управлението на промишлеността чрез Общи устройствени планове и екологични оценки за тях, или опазване на природния ресурс на Мусала и Мусаленска Бистрица. Обхваната е и политиката, стратегическото управление на градовете, тяхната устойчивост и уязвимост, зоните на влияние, деморазвитието и агломерационният ареал на София.

#### **Публикации от научни форуми**

Публикациите от научни форуми са 42, от които 38, са от международни и с международно участие. Те могат да се отнесат към следните направления:

- регионален анализ, регионално икономическо развитие и управление - 6, 7, 9, 16, 17, 19, 21, 23, 25, 26, 27, 29, 32, 34, 35, 36, 39, 40, 41, 42;
- селищна мрежа и полицентричност- 1, 2, 4, 5, 11, 13, 14, 15, 18, 20, 24, екология и устойчиво развитие - 28, 30, 31, 38;
- териториално планиране - 3, 12;
- евроинтеграция, демография, туризъм- 8, 10, 33, 37.

В първото направление се третира устойчивото развитие на регионалната инфраструктура, идентифициране, политика и управление на селските райони, взаимодействието център- периферия, нови икономически обекти като логистичните центрове, устойчивото развитие, риска и възможностите на социално-икономическо развитие на районите за икономически растеж, въвеждане на иновации в регионите, природния ресурс - минералната вода и регионалната политика в тази насока, развитието на центрове на икономически растеж и периферните райони представят богатия спектър от регионални проблеми в теорията и практиката, които владее кандидатът.

По тематиката селищна мрежа се обхваща устройството и развитието ѝ, състоянието и перспективите, политиката и управлението на селата, градовете - възел от мрежата на европейските центрове, градът като технопарк, градът и иновациите, периурбанизацията като концепция, преглед на математически методи за изследване на населените места за определяне политиката за тяхното бъдеще, както и градската мрежа и съвременната глобализация на света.

Интерес представляват и публикациите за София и евроинтеграцията, интегрираното развитие на туризма в планинските райони със съответните модели и методът за прогнозиране на демографския потенциал в селските общини.

Към документите на кандидата не е приложен списък с научнопопулярни работи.

#### **Проекти**

Кандидатката участва в 9 международни и двустранни, и 6 национални проекти.

Международните са INTERREG II C - VISION PLANET, SIXTH FRAMEWORK PROGRAMME, PRIORITY 6, Българо-френски проект финансиран от **Франция**, Observatoire de Montagne de Moussala OM2, "Projet OM2", SIXTH FRAMEWORK PROGRAMME, PRIORITY 6, Global Change and Ecosystems, Project acronym BEOBAL, INCO -CT-2005-016663, финансиран от **Commission EU**, Социално-икономическа оценка в ДОВОС - EIA ISPA II, Ministry of transports of Rumania Euroreaid /122137/D/SV/Ro Technical assistance for the improvement of navigation conditions on the Romanian-Bulgarian common sector of the Danube and accompanying studies EUROPEAID/122137/D/SV/RO PRGRAMME ISPA II, Socio economic analysis of the municipality of Botevgrad and its region, 2007, финансиран от **Испания**-TECA Consultores S.A. Saragosa и други.

Проекти финансирани от Световната банка, като напр. „Геополитика и обща рамкова програма за развитие на София" по темата „София и евроинтеграцията", доц. Шишманова спечелва първа награда в конкурса за развитието на София. Спечелва и конкурс за разработване на Териториално устройствен план на община Долни чифлик, на който е ръководител също финансиран от Световната банка. На основата на тези проекти са направени и публикации. В тези проекти разработва социално-икономическия анализ, системата от населени места, както и регионални проблеми, регионалното развитие и териториалното планиране. Разработва и социално-икономическата част на Доклада за ОВОС за нефтопровода Бургас -Александруполис.

В националните проекти разработва социално-икономическия анализ. Докато в нормативния проект „Критерии за определяне на районите за въздействие" по Закона за регионално развитие разработва частта за критериите за определяне на районите за растеж и районите за развитие, както и определяне на техния обхват.

В тези проекти проличава широкия кръгзор от познания, които притежава доц. Шишманова.

## **VI. Преподавателски, административни и други данни**

- **Основател и ръководител на магистърската програма по география „Регионално развитие";**
- **Разработила е планът и голяма част от учебните програми по регионално развитие (Основи на регионалното развитие, Планиране и регионална политика, Регионален анализ, Управление на проекти за регионално развитие, Регионална и селищна инфраструктура, Иновации и регионално развитие, Териториално и селищно устройство, Урбанизационен анализ);**
  - **Член е на държавната изпитната комисия за държавни изпити;**
  - **Член е на факултетния съвет при Природо - математическия факултет;**
  - **независим експерт към Постоянната работна група към Комитета по наблюдение по Ос I „Подобряване на конкурентоспособността на земеделския и горски сектор" на Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 г."**
  - **рецензент на проекти към:**
    - Министерство на образованието и науката, Център „Конкурентна система за обучение и управление на висшето образование";
    - Икономически институт на БАН
  - **Експерт по екологични оценки и доклади за оказване въздействие върху околната среда по:**
    - 1 .архитектурно, археологическо наследство, културно наследство;
    - 2.социална и социално-икономическа оценка- към Министерство на околната среда и водите
  - **Експерт -оценител на недвижими имоти и сгради -паметници на културата -Евроцентър оценки и партньорство ООД**
  - **Участва в обществения живот, като напр. участвала е в предаване за проблемите и развитие на селото и тяхното включване в проекти по Програмата за развитие на селските райони по радио "Хр.Ботев".**

**Списъкът с цитирания на трудове на доц. М. Шишманова показва, че общият им брой е 37, от които 9 в чужбина.**

**Приложената справка вярно отразява приносите на кандидата.**

**УИ.Лични впечатления за кандидата за „професор“доц. д-р Мария Шишманова**

Доц. д-р Мария Шишманова е един от най-авторитетните и утвърдени изследователи в българската география. Имам конкретни лични впечатления от нейното развитие като колега. Ползва се с голям авторитет сред географската колегия. Кандидатът за професор доц.д-р Мария Шишманова изпъква със своята висока ерудиция, аналитичност, задълбоченост, творчески и комуникативни способности, отговорност и възискателност качества, които трябва да притежава всеки съвременен учен.

**ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Въз основа на гореизложените положителни оценки, съобразени с изискванията на ЗРАСРБ, правилника за неговото прилагане и Правилника за академичното развитие на ЮЗУ "Неофит Рилски" считам, че единствения кандидат за професор, по научната специалност 01.08.02. Икономическа и социална география (регионален анализ) доц. д-р Мария Вълкова Шишманова напълно отговаря на всички условия и изисквания за удостояване с научното звание професор. Препоръчвам на уважаемите членове на журито да гласуват за това.

8.1V.201 г.

Рецензент:.....  
/проф. Д-р Стефан Карастоянов/